

Landskrona
kommun

Marknadsundersökning av skolornas intresse för ett naturum på Ven

Per Magnuson

Per Magnuson för:
Kommunstyrelsen
Landskrona kommun

Marknadsundersökning bland skolorna i Landskrona och
övriga Skåne för ett Naturum med naturskolefunktion på Ven.

Sammanfattning

Undersökningen visar att det finns ett stort intresse för ett naturum med naturskolefunktion på Ven och det kan förväntas att fler skolklasser då besöker Ven. Dock poängteras det att endast en blygsam avgift kan tas ut om kostnaderna för resor, uppehålle och besök på naturummet/naturskolan skall kunna rymmas inom befintliga ramar. Den aktuella säsongen är från april till juni och augusti till oktober. För långväga besökare är ett billigt boende nödvändigt. Kraven på utrustning bedöms som måttliga men något utrymme för att kunna laborera är önskvärt. Avstånden på Ven bedöms som så små att lokaliseringen är av mindre betydelse. Bemanning är önskvärd men antas vara orealistisk. Dock torde viss handledning kunna ordnas genom lokala guider med olika program och specialiteter. En naturskolefunktion på ett naturum bedöms inte kunna bidra till att förbättra driftsekonomin nämnvärt. Det finns ett 60-tal naturskolor i landet varav 9 finns i Skåne

Uppdraget

Uppdraget var att göra en enklare marknadsundersökning av skolornas intresse av ett naturum med naturskolefunktion på Ven. Undersökningen riktade sig till skolorna, både grundskola och gymnasium, i Landskrona och närliggande kommuner. Även några skolor på lite längre avstånd har tillfrågats. En kartläggning av önskemål om utformning, pedagogiskt innehåll och läge för anläggningen har även ingått. Andra frågeställningar har varit:

Skall det finnas pedagogisk personal tillgänglig?

Önskar klassen övernattning?

Hur mycket är man beredd att betala?

Undersökningsmetodik

Marknadsundersökningen har varit enkel och förhoppningsvis effektiv. Först kontaktades förvaltningscheferna i respektive kommun i Nordvästskåne. Sedan har rektorer ute i verksamheten kontaktats och idén presenterat om ett naturum med naturskolefunktion. I vissa fall har de gett tydliga signaler i andra har hänvisats till ansvariga No-lärare på skolan.

Skolorna har fått ett enklare diskussionsunderlag, några frågor att utgå ifrån. I Landskrona har dessutom några ansvariga No/ Nk-lärare intervjuats. Detta för att få en bättre bild av situationen i kommunen. Inga detaljerade planer har presenterats utan frågeställningen har varit öppen. Detta för att understryka att det går att påverka utformningen innan beslut tas. Svar på diskussionsfrågor har sammanställts och är bifogad som bilaga (bilaga 2). Intervjuerna har sammanfattats i den löpande texten.

Vidare har miljöverkstaden, i Helsingborg, med sin miljö och naturskola besökts. Andra erfarenheter som undersökningen har tagit del av är den naturpedagogik som Åstorp och Svalövs kommuner bedriver. Naturskolor finns ofta presenterade på "nätet". Dessa presentationer har även de varit en viktig källa för undersökningen.

Köpenhamns Zoologiska Museet är en annan resurs som använts. De har många goda exempel på verksamhet för olika åldersgrupper.

Vidare gjordes ett studiebesök till Ven i oktober anordnat av Olle Nordell. Resan gick ut på att se olika alternativa placeringar av ett naturum och för att träffa Per Remberg, projektledare i "Framtida Hven" för att höra Venbornas synpunkter.

Under diskussioner och samtal med pedagoger och skolansvariga, har även andra relevanta saker framkommit som förts in under rubriken övrigt.

Intresset från olika skolor i Skåne

Landskronas grundskolor

Redan idag åker eleverna i Landskronas skolor till Ven. Intresset för en naturskola är mycket stort. Alla är mycket positiva och ser ett naturum/ naturskola som en resurs och anledning att besöka Ven.

Vid ett möte med skolcheferna presenterades idén och uppdraget. Frågeställningarna skickades till respektive chef med e-post för vidare befordran till berörda. Vid mötet påpekade BUN-chefen, Per Dahlöf att en samordning med den nya skolan är av stor vikt.

Satsningen är enligt enkätsvaren mycket bra, däremot får ett besök inte kosta alltför mycket. För grundskolans klasser kan ett dagsbesök ge både naturstudier och ett besök på Tycho Brahes anläggning. Vissa farhågor att det blir alltför mycket har framförts. Vid en lägerskolevistelse går det lättare att planera olika aktiviteter på ett pedagogiskt sätt. Ett naturum passar bra in i de tematiska studier som ofta läggs upp ute på skolorna i kommunen.

Två lärare, Anders Stahre, ämneslärare på G-A skolan och Thomas Hylén f.d. klasslärare på Sandåkersskolan har intervjuats. Detta för att ge en mer nyanserad bild av skolornas inställning till en naturskola. G-A skolan brukar göra två exkursioner, en

till Traneröds Mosse och en till Hallands Väderö. Anders var positiv till att byta ut något av dessa mål mot ett besök på Ven. Klasser från G-A skolan åker ofta till Ven och har även lägerskola där. Vid sådan tillfällen vore ett naturum/ naturskola en tillgång. Sandåkerskolan har en utpräglad miljöprofil och skolan har goda möjligheter att utnyttja naturen ute i Häljarp i undervisningen. Ett besök på Ven och en naturskola där ser man mycket positivt, men resorna gör att det blir svårt att även klara en avgift till naturum/ naturskola.

Några förslag om placering har kommit från skolorna:

- Flera stationer runt om på ön
- Vid Bäckviken och informationsstugan.
- Vid prästgården.
- I anslutning till Tycho Brahes anläggning.
- Vid en av fyrarna
- Vid campingen
- I nya kyrkan

Även en del önskemål om aktiviteter och utrustning har kommit in. Bemanning har varit ett önskemål men bedömts orealistiskt. Därför måste självinstruerande material finnas till hands. Som lärare kan det annars vara lätt att avstå från ett besök på Vens naturum.

Studier kan spänna över mycket och innefatta kulturlandskapets biologi, sötvatten, ängsmark, skogsdungar och det marina livet. På Ven finns många olika biotoper på en liten yta.

Gymnasieförbundet, Landskrona, Kävlinge och Svalöv

Vid Naturbruksgymnasiet, Svalöv, var man negativa till förslaget eftersom det saknas både tid och pengar för en exkursion till Ven. Skolan har utarbetat material till naturstudier med koppling till lantbruket och den verksamheten är väl fungerande. Eleverna gör regelbundet exkursioner i Svalövs närhet.

Gymnasiet i Landskrona har en positiv hållning. På Gullstrand är Rolf Peterson ansvarig för biologi och naturkunskap. Naturkunskap kurs A, är den kurs som innehåller miljö och ekologi och finns i alla program. Det bedöms vara en alltför kort kurs för ett studiebesök till Ven. Ett alternativt upplägg av kursen, t.ex. i projektform skulle kunna ge utrymme för naturstudier på Ven. Då kunde även samverka med idéhistoria ske, för att utnyttja Tycho Brahes anläggning.

Biologikursen som innefattar ekologiska undersökningar kan med fördel förläggas till Ven. Nu använder naturvetarklasser Hallands Väderö för ekologiska studier. En utrustad enklare laborationssal skulle också underlätta arbetet och ge gymnasieskolans naturvetarprogram ett mer avancerat upplägg av sina undersökningar.

Även Rolf menade att det finns alltför lite resurser till verksamheter av det här slaget. Exkursionen till Hallands Väderö betalas till viss del av eleverna själva. Gymnasieeleverna som reser med länstrafiken dagligen kan använda sina kort för resan till Ven. Därmed kan kostnaden hållas nere.

Helsingborgs grundskolor

Det är speciellt mellanstadie- och högstadielklasser som visat intresse för naturum/ naturskola på Ven. Skolorna har andra alternativ som kommunen har byggt upp. Skolorna har tillgång till en naturskola vid Jordbodalen som är mycket populär och har en hög besöksfrekvens. Dessutom har mellanstadielklasserna möjlighet att åka till Söderåsen för lägerskoleverksamhet med möjligheter till naturstudier. Högstadiet kan åka till Örkelljunga och Hjälmshövik med goda möjligheter till olika aktiviteter.

Naturskolan vid Jordbodalen kostar 750:-/ klass för en halv dag (ca 3 tim). Lägerskola betalar inte klasserna något för utan kommunen står för kostnaderna.

Många lärare brukar åka till Ven med sina klasser över dagen och en del har även arrangerat lägerskola. De välkomnar en naturskola som kan ge besöket ytterligare en dimension.

Mellanstadiet vill gärna ha bemanning som kan hjälpa till vid biologiska studier. Högstadiet har inte samma uttalade behov, men vill gärna ha färdiga uppgifter. Fredriksdals Friluftsmuseum har nämnts som ett bra exempel på en välskött och bra anläggning när det gäller naturstudier. Vid museet finns personal som utarbetat bra uppgifter riktade till olika åldersgrupper.

Helsingborgs friskolor

Helsingborg har många friskolor och de flesta av dessa var mycket positiva till en satsning ute på Ven. Friskolorna har lättare att välja andra alternativ än de Helsingborgs stad erbjuder. Många friskolor åker redan regelbundet till Ven och ser en naturskola som ytterligare en kvalitet till ön. Alternativt boende har efterlysts för att få en bra ekonomi på en lägerskola. Önskemålen från friskolorna har varit desamma som övriga skolor har fört fram.

Gymnasieskolorna i Helsingborg

För kursen i naturkunskap är tiden inte tillräcklig för att ge utrymme för naturstudier på Ven. Ekonomin är även här begränsad och med både resa och avgift kan det bli alltför dyrt. Naturvetarprogram finns nu endast på Olympiaskolan och Tycho Brahe. TB är den skola som nu bygger upp ett Science Centre. Ansvarig biologilärare, Lena Cronström intervjuades. Nv-klasserna åker idag till Hjälmshövik över dagen för att samla material till ekologiska kursen. Ven kunde vara ett bra alternativ om det fanns tillgång till bra utrustning. En fördel vore om avancerade uppgifter för ekologiska studier fanns utarbetade för de lokala förhållanden som råder på Ven.

Bildläraren på Filbornaskolan såg möjligheten att samverka med miljö/bi/nk och ha en målarkurs på Ven.

Folkuniversitetets två gymnasiefriskolor, Naturhumanistiska och Johannes Hedbergsskolan är

entusiastiska över idén att kunna förlägga en del av sina naturvetenskapliga studier till Ven.

Övriga skolor i Nordvästskåne

Följande kommuner har kontaktats: Klippan, Perstorp, Bjuv, Åstorp och Svalöv. Alla har varit positiva till en satsning på Ven. Skolorna verkar vara mycket intresserade av att komma under förutsättning att det finns ett ekonomiskt boende. Ett dagsbesök är möjligt men två, tre dagar är mer realistiskt. Klippans kommun var dock något reserverad mot att betala för ett besök på naturum/ naturskola. Klippan har drivit naturskolan på Söderåsen under många år och har nu stängt skolan och lärarkåren i Klippan förväntas att sköta fältstudier i egen regi.

Utrustning

De önskemål som har förts fram har varit en traditionell fältutrustning av olika håvar mm. Dessutom finns vadarstövlar, lappar av olika slag, bestämningslitteratur, mm på önskelistan. Gymnasieskolans krav på utrustning är lite mer omfattande, så att man kan göra ekologiska studier. Kostnaden för utrustning kan säker begränsas och det är inga större investeringar som behöver göras.

Läge och biotoper

Ven har många olika biotoper inom ett begränsat område. Ett naturum/ naturskola kan placeras nästan var som helst, men en fördel vore om både kust och damm fanns på nära håll. Skolorna har gett några förslag på placering och "Framtida Ven" har en idé

om att Norrebro kunde vara ett alternativ. BUN har förordat samordning med Vens nya skola och ett naturum/ naturskola.

Bemannning

Många lärare känner sig osäkra när det gäller fältbiologi. Vid lärarhögskolorna prioriteras inte artkunskap och naturstudier. Därför önskar många lärare en bemannad naturskola. Kostnaden för ett besök kommer då att skjuta i höjden.

Ett alternativ man kan tänka sig är att utbilda någon på ön som är villig att ta hand om studiebesök på timbasis. Någon form av tillsyn, en vaktmästare, behövs för att sköta underhåll av utrustning och städning av lokaler.

Övernattning

Klasser har redan nu några olika möjligheter att övernatta. Prästgården har använts för lägerskola och att använda campingplatsen är ett annat alternativ. Backafallsbyn har ett boende som är alltför kostsamt för skolklasser.

Liknande verksamhet, några erfarenheter - Söderåsens naturskola:

Klippans kommun startade 1982 en naturskola i Skärälid vid Söderåsen. Lotta Lundberg var anställd på heltid för att ta hand om undervisningen vid naturskolan. I slutet av 80-talet, när skolorna inte hade råd att åka till Skärälid längre, fortsatte verksamheten med naturstudier i respektives skolas närhet med hjälp av naturpedagog. Naturskola skall inte vara knutet till ett visst hus enligt Lotta Lundberg utan skall bedrivas utomhus. Naturskola är en verksamhet inte en institution. Lotta har varit en av de personer som haft till uppgift att utveckla och sprida idén om naturskola.

För skolorna är det viktigt att det finns pedagogiskt bra material. Det skall vara material som kan användas för att förbereda eleverna för besöket, under själva besöket och vid efterarbetet när eleverna kommit tillbaka till sin skola. Hjälp i form av en guide eller naturpedagog är viktigt enligt Lundberg. Man skall inte räkna med att kunna ta fullt betalt (full kostnadstäckning) för ett besök av en klass. Kostnad för resor och avgift sammantaget får inte bli alltför hög.

Ett läromedel för Ven finns utarbetat av Lotta Lundberg och Ulla Henriksson. Det är visserligen tio år gammalt men kan säkert komma till användning om nytt material skall produceras. Materialet bör vara så utformat att det även kan användas av semesterfirare på besök på ön.

Som en sammanfattning av vårt samtal kan man säga att naturen är en viktig källa för kunskap och naturen har stor betydelse för vår tillvaro. Naturskoleverksamhet bör prioriteras.

Jordbodalen, naturskola och Drop-in

Vid Jordbodalen arbetar bland annat Klas Nyberg som natur- och miljöpedagog. Han understryker vikten av att förankra naturskolans roll. Lärarna ute på skolorna måste veta att naturskolan är en verksamhet med målet att öka elevernas naturkänsla. Naturskolan skall förmedla ett tydligt budskap om vikten av att vara rädd om naturen, betydelsen av kretslopp och ge miljökunskap. Samtidigt skall även en naturskola öka elevernas intresse för natur och miljö.

Det viktigaste vid planeringen av en naturskola, enligt Nyberg, är att man har tänkt igenom hur man tar emot eleverna. En bra start på ett elevbesök är viktigt och gör det lättare att engagera eleverna till ett aktivt arbetssätt.

Naturskolan, Gubbhyttan (foto), är en traditionell naturskola som är bemannad och riktad till elever från grundskolans låg och mellanstadium.

Även företag är välkomna för miljöutbildning som ett led i företagets miljöcertifiering. Man ger både allmänna kurser och mer anpassade till respektive företag.

Drop-in handlar om vatten och riktar sig till alla åldrar, även gymnasieungdomar. Anläggningen belyser vattnets kretslopp, betydelse och känslighet för miljöstörningar. Det hela är uppbyggt som ett experimentarium med uppgifter som kräver ett aktivt deltagande från elevernas sida. Sydsvatten har byggt upp och utrustat anläggningen och Helsingborg stad har tagit över drift och underhåll.

Drop-in är öppet även under sommarlovstid och semesterfirare har möjlighet att besöka.

Ekonomiska synpunkter

En lärare föreslog en elevbudget enligt följande:

Eleven betalar 100:-

Totalkostnad per elev 500 - 600:-

Skolan står för 400 - 500:-/elev

I priset ingår resa, övernattning, mat och besök på naturum och Tycho Brahes anläggning.

Verksamheten i Jordbodalen, naturskola och vattenanläggningen Drop-in har följande budget:

Bidrag av kommunen: 1.200.000 (varav 400.000 från Tekniska förvaltningen)

Intäkter 375.000

Totalt: 1.575.000

Besök naturskola eller Drop-in kostar 750:-/klass

naturskolan tar emot ca 200 besök och Drop-in 300.

Sydsvatten står för kapitalkostnad och utveckling när det gäller "Drop-in"

Fyra lärare är anställda och dessa har 2,5 tjänster.

Övrigt

I Danmark finns Öresunds Skoltjänst som ordnar skolresor i regionen. De kan säkert vara en god marknadsförare för ett Naturum på Ven både i Sverige och i Danmark.

Förbindelse till Ven har varit en viktig faktor för att välja Ven som utflyktsmål. Om en klass först ska åka buss och sedan båt kommer resan att ta alltför mycket tid i anspråk. Skolor i Landskrona och Helsingborg har fördelen med sina båtförbindelser. Visserligen går inte några reguljära turer från Råå under terminstid men båten går att chartra. Kostnaden är då 60 kronor per elev och minimum 3000 kronor. Detta ska jämföras med att en resa från Landskrona som kostar 26 kronor. Skolor i andra kommuner vill, om de väljer Ven, gärna övernatta för att få mer tid och därmed större utbyte av sin resa.

Helsingborg har ett undersökningsfartyg, Sabella, som används för studier i Öresund och är tänkt att användas av skolorna. Ett samarbete kan vara möjligt.

Slutsats

Skolans ekonomi är dålig. Det är svårt för lärare att få medel för olika aktiviteter. Naturstudier är inget undantag.

I Landskrona kommun kunde man låta kommunens eleverna utnyttja naturum /naturskola gratis eller till en låg avgift och lägga kostnaden i skolans budget. Skolor utanför kommunen betalar självkostnadspris. En avgift på 1.000 kronor för en halvdag vid bemanning har ansetts rimlig av många tillfrågade.

Anläggningen kan utnyttjas några få månader per år, från skolstart t.o.m. oktober samt april fram till skolavslutning. Det innebär 5 månader per år, något som också måste beaktas vid en bedömning av ekonomin för anläggningen.

Om satsningen bedöms realistisk och ett naturum/ naturskola byggs på Ven är det viktigt att anläggningen marknadsförs rejält. En presentation måste ske ute på

skolorna och studiedagar anordnas för att visa möjligheterna för lärare.
Ändamålsenliga uppgifter måste utarbetas för att göra naturskolan attraktiv.

En naturskolefunktion med avgiftsbelagda besök bedöms inte kunna bidra i någon större utsträckning till driften av ett naturum.

Tack!

Jag har hela tiden blivit mycket väl bemött i mitt arbete och intresset har varit mycket stort. Tack till alla som svarat på mina frågor och medverkat till denna rapport.

Per Magnuson
AGRIBI

Bilagor;

1. Sammanställning av svar från skolorna i Landskrona kommun
2. Lista över naturum i Sverige
3. Resurspersoner som intervjuats eller på annat sätt varit behjälpliga i arbetet.

Sammanställning av svar från skolorna i Landskrona kommun

Landskrona Kommun har sedan några år utrett om det finns möjligheter att uppföra ett naturum på Ven. Ett naturum kan utformas på olika sätt och en tanke är att koppla en naturskolefunktion till naturummet. Olika typer av marknadsundersökningar och utredningar är en viktig del av beslutsunderlaget. I utredningen har följande frågeställningar diskuterats med representanter för lärarkåren och skolledningar.

Vad vill ni ha ut av en halvdag/ heldag/ två dagar på Ven?

Intensiva naturstudier i både limniska och marina biotoper. Vanliga växter och djur men även det unika för Ven. Kulturlandskapets biologi.

Minst en heldag.

Dels studier av Tycho Brahe dels ett urval av Vens olika biotoper.

Ge eleverna ett ökat intresse för vår natur.

Gy, ekologiska studier i olika biotoper.

Hur vill ni studera naturen på Ven?

Praktiska övningar, håva i damm. Undersökningar i strandkanten – hävning. Sjöstövlar så man kan komma ut en bit. Lämpliga uppgifter till hands.

Cykla, stanna, titta.

Är det någon/ några naturstudier som är viktigare/ mer spännande än andra?

Mest spännande är småkryp från vatten men även landlevande insekter etc. Allt som rör sig. Svårt dock att engagera högstadiets flickor.

Backafallen och tegelbrukens inverkan på naturen.

Tycho Brahe och naturen.

Stranden mossen samt Backa fallen

Vilken utrustning skall finnas?

Håvar av olika sorter, vattenkikare, vadarstövlar, bestämningslitteratur, kartor, luppar, preparatluppar för inomhusbruk, kikare, hinkar mm. Allt som behövs för fältstudier.

Utsiktstorn.

Har ni några speciella önskemål på utformning av naturummet/ naturskolan?

En bra lokal för att kunna titta på naturfynd. En enklare lablokal. Gärna en matsäckshörna om vädret är dåligt.

”Spaistig” där man kan uppleva de viktigaste sakerna.

Naturum; informativ utställning, gärna med ”hands on” och undersökande pedagogik.

I anslutning får det gärna finnas en grillplats.

Skall naturummet vara bemannat?

Ja, men det kan vi inte förvänta oss! Ja, då brukar det fungera bäst. Ja, vid besök ex pensionär – bofasta.

Skall klassen övernatta?

Ett bra billigt boende måste finnas. Några alternativ finns.

Vad får ett besök kosta?

Bör vara kostnadsfritt. Vi har inga pengar. Besöket måste vara kostnadsfritt!!! Ej kosta för mycket.

(Här var alla skolor mycket tydliga. Ekonomin i skolorna är ansträngd och det finns ett begränsat utrymme för extra aktiviteter.)

Var skall naturrummet ligga?

Prästgården. I anslutning till Uranienborg. Flera stationer runt om på ön, längs cykelstigarna. Vid Bäckviken och informationsstugan.

Vid en av fyrarna, eller uppe på ön.

Övriga synpunkter:

Övriga synpunkter var få; Förslag till studiebesök på lantgård mm. Naturlig koppling till Tycho Brahe och Stjärneborg.

Hakens stig bör renoveras

Underlaget för ovanstående sammanfattning är baserat på svar från Landskrona kommuns skolor. Svar har dock ej kommit från Dammhagsskolan, Annelövs skola och skolan på Ven, Uranienborgs skola.

Bilaga 2

Naturum finns på följande platser:

Abisko 0980-40177	Vindelälven 0933-14000
Ammarnäs 0952-60000	Vålådalen, 0647-35232
Angarnssjöängen, Vallentuna 08-51230307	Västanåfallet, Viksjö 0611-32033
Arjeplog, Silvermuseet 0961-61290	Ånge, 0690-20550
Baldersnäs, Dalsland 0531-41213	Öland (Träffpunkt) 0485-560600
Billudden, Skutskär 026-83000	
Brobacka 0322-75250	
Bråbo 0491-71042	
Bullerö 08-57159092	
Engsö slott, Västerås 0171-444001	
Frostviken, Gäddede 0672-10698	
Fulufjället, 0253-17075, 070-2285969	
Getterön 0340-87510	
Gotska Sandön 0498-225914	
Görvåln, Järfälla	

Hornborga, Hornborgasjön
0500-491450

Huseby, Kronoberg
0470-752097

Kvikkjock
0920-96200

Lamburträsket
0960-42025

Malmköping
0157-21925

Omberg,
0144-33245

Ottenby, Öland
0485-661200

Rogen, Tännäs
0684-24200

Ronneby, Blekinge
0457-16815

Siljansnäs
0247-22105

Skrylle, S. Sandby
046-58525

Skuleberget,
0613-40171

Skärалid, Söderåsen
0435-442120

Stendörren, Nyköping
0155-263180

Stenshuvud,
0414-70882

Storforsen
0929-31082

Trandansen, Hornborgasjön
0515-727063

Trollskogen, Öland
070-2150863

Tyresta, Nationalparkernas Hus
08-7453394

Utställning finns på följande ställen:

Kullaberg, Mölle
042-347201

Staloluokta, Padjelanta

Store Mosse
0370-22849

Sånfjället, Nyvallen
0684-12022

Tiveden
010-2630087

Ängsö, Norrtälje
0176-262023

Vad är ett Naturum?

Naturum (en bildning till natur, efter mönster av museum), system för information om en trakts flora, fauna, geologi och kulturhistoria. Det består av en informationslokal med utställning av varierande utformning men med samma syfte och ett likartat informationsutbud. Till utställningen hör ofta vandringsstigar med kompletterande information samt olika former av programverksamhet. Ett naturum skall vara en port för allmänheten ut mot naturen och placeras i regel vid något naturvårdsobjekt, naturreservat eller nationalpark. Idén härrör från de visitors' centers som länge funnits i USA:s nationalparker. Sveriges första naturum öppnades 1973; 1993 fanns drygt 30. Naturvårdsverket har rätten till namnet naturum och dess logotyp och ställer vissa kvalitetskrav för att dessa skall få användas på en informationsanläggning.

Källa: NE.

Bilaga 3

Personer kontaktade, intervjuade och resurser under arbetets gång

Joakim Andersson	ämneslärare Petri Vårdskola Helsingborg
Zandra Andersson	lektor Naturbruksgymnasiet i Svalöv
Göran Borgström	naturpedagog, Miljöverkstaden i Helsingborg
Lena Cronström	ämneslärare TB skolan Helsingborg
Per Dahlöf	BUN-chef Landskrona kommun
Göran Holmquist	skolchef i Åstorp
Thomas Hylén	agenda 21 samordnare, samt klasslärare
Paula Håkansson	BUN-chef söder Helsingborg
Mats Ingelström	rektor Tycho Brahe skolan (gymnasium) Helsingborg
Claes Jarlevi	chef för utbildning och kultur, Bjuv
Maria Kjellsson	BUN-chef norr Helsingborg
Lotta Lundberg	kommunekolog i Åstorp, Svalöv samt naturpedagog
Barbro Melander	BUN-chef Svalöv
Richard Mortenlind	rektor Sandåkerskolan Landskrona
Olle Nordell	kommunekolog Landskrona
Klas Nyberg	naturpedagog, Miljöverkstaden i Helsingborg
Sven-Ingvar Nyberg	studieledare PeterSvenskolan Helsingborg
Lars Nyman	rektor Pauliskolan Helsingborg
Göran Olsson	BUN-chef i Perstorp
Reine Oscarsson	områdeschef Landskrona
Sigbritt Paulander	särskolechef Landskrona
Per Remberg	lantbrukare samt projektledare Framtida Ven
Peet Saar	rektor NV-programmet Gymnasieskolan Landskrona
Monica Sandell	rektor, Landskrona
Anders Stahre	ämneslärare G-A skolan Landskrona
Göran Stolt	BUF-chef Klippan
Monica Thalín	områdeschef Landskrona
Ingrid Thernruud	rektor Naturbruksgymnasiet Svalöv
Hans Åberg	områdeschef, Landskrona

Personerna är i alfabetisk ordning

Utöver alla uppräknade resurspersoner har jag fått mail från en hel del lärare och rektorer i kommunerna som har fått diskussionsunderlaget.

Naturskolan Gubbhyttan ligger in i Jordbodalen i Helsingborg och är en av Sveriges 60 naturskolor.